

Številka: 007- /2013/
Datum: 28.2.2013

Ministrstvo finance
Urad za preprečevanje pranja denarja

Zadeva: Pripombe na predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o podatkih o plačniku, ki spremljajo prenose denarnih sredstev – mnenje Informacijskega pooblaščenca

Zveza: Vaše zaprosilo in gradivo z dne 27.2.2013

Spoštovani!

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju Pooblaščenec) na podlagi 48. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Ur. l. RS, št. 86/04, 113/05, 51/07 in 67/07, v nadaljevanju ZVOP-1) daje predhodna mnenja ministrstvu, državnemu zboru, organom samoupravnih lokalnih skupnosti, drugim državnim organom ter nosilcem javnih pooblastil o usklajenosti določb predlogov zakonov ter ostalih predpisov z zakoni in drugimi predpisi, ki urejajo osebne podatke.

Na podlagi vašega zaprosila dajemo mnenje na usklajenost uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o podatkih o plačniku, ki spremljajo prenose denarnih sredstev (v nadaljevanju: predlog Uredbe) s predpisi s področja varstva osebnih podatkov.

Namen predloga Uredbe je revizija Uredbe (ES) št. 1781/2006 o podatkih o plačniku, ki spremljajo prenose denarnih sredstev z namenom izboljšati sledljivost plačil zaradi preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Pooblaščenec razume, da je za uresničevanje teh ciljev nujno in potrebno obdelovati določene osebne podatke o plačniku in prejemniku sredstev. V spodnjem mnenju se torej osredotoča na vprašanje, ali je bilo pri pripravi predloga Uredbe v zadostni meri upoštevano načelo sorazmernosti iz 5. člena Pogodbe o EU (oziroma splošno načelo sorazmernosti) in so posledično posegi v pravico posameznikov do varstva osebnih podatkov uravnoteženi z dolžnostjo držav članic, da preprečijo pranje denarja in financiranje terorizma. Gre predvsem za vprašanja o vrsti in obsegu podatkov, ki se posredujejo, o izjemah, rokih obvezne hrambe podatkov in javni objavi osebnih podatkov o kršiteljih pravil iz predloga Uredbe.

Glede vrste in obsega osebnih podatkov po členu 4 predloga Uredbe

Pooblaščenec meni, da ni potrebno razlikovanje med prenosom podatkov po prvem in drugem odstavku navedenega člena (podatki o plačniku in prejemniku plačila), in so torej vselej zadostni podatki o osebnem imenu plačnika/prejemnika plačila in številki njegovega računa, s katerega plačuje oziroma na katerega prejema sredstva ali podatek o identifikatorju transakcije – kadar se uporablja ta. Menimo, da ni videti nobene utemeljene potrebe po dodatnih podatkih o plačniku, ki jih navaja 3. točka I. odstavka 4. člena predloga Uredbe: *naslov plačnika ali nacionalna identifikacijska številka ali identifikacijska številka stranke ali datum in kraj rojstva*. Predlagamo, da se ti podatki o plačniku izpustijo, v nasprotnem primeru pa pričakujemo utemeljitev njihove nujnosti. Ni namreč dvoma, da sled za plačnikom ostane že z njegovim imenom in številko računa (identifikatorjem transakcije), izvajalec plačilnih storitev pa ima, za primer suma na pranje denarja oziroma financiranje terorizma, za priskovalce na voljo tudi ostale osebne podatke.

Delimo tudi pripombo MPJU glede potrebe po eksplicitni določitvi namena obdelave in glede III. odstavka 4. člena predlagane Uredbe, po katerem naj bi pred prenosom sredstev izvajalec plačilnih storitev plačnika preveril točnost podatkov na podlagi dokumentov, podatkov ali informacij, pridobljenih od zanesljivega in neodvisnega vira. Zdi se namreč, da vpogled v osebni dokument plačnika več ne bo dovolj. Pooblaščenec pri tem opozarja, da izvajalci plačilnih storitev vendarle niso preiskovalni oziroma represivni državni organi, ampak gospodarske družbe. Nimajo (in ne smejo imeti) pooblastil, ki so lahko lastna le določenim državnim organom. Upošteva se navedeno res ni mogoče sklepati o tem, kako in iz katerega zanesljivega in neodvisnega vira naj bi izvajalec plačilnih storitev preverjal točnost podatkov. Z vidika varstva osebnih podatkov to posledično pomeni, da posameznik ne ve (ne more vedeti), iz katerih virov in na kakšen način bodo obdelovani njegovi osebni podatki,

kar je v nasprotju z osnovnim ciljem varstva osebnih podatkov – da posameznik ohrani nadzor nad obdelavo njegovih podatkov tudi, ko se tu na podlagi zakona ali osebne privolitve obdelujejo s strani različnih upravljavcev.

Glede izjem po predlogu Uredbe

Po 3. členu predlagane Uredbe se ta ne uporablja za prenose sredstev, ki se izvedejo z uporabo kreditne ali debetne kartice ali prek mobilnega telefona ali kakršne koli druge digitalne ali računalniške naprave, kadar so izpolnjeni naslednji pogoji:

- (a) kartica ali naprava se uporablja za plačilo blaga in storitev;
- (b) številka zgoraj navedene kartice ali naprave se navede pri vseh prenosih, ki izhajajo iz transakcije.

Vendar se ta uredba uporablja, kadar se uporablja kreditna ali debetna kartica ali mobilni telefon ali druga digitalna ali računalniška naprava za izvršitev prenosa finančnih sredstev z osebe na osebo.

Nekaj olajšav glede preverjanja identitete predvideva predlog Uredbe tudi za primere prenosa sredstev, če znesek ne presega 1 000 EUR in se ne zdi, da bi bil povezan z drugimi prenosi sredstev, ki bi skupaj z zadevnim prenosom presegali 1 000 EUR.

Pooblaščenec se je seznanil z oceno Združenih narodov, v kateri je bilo ocenjeno, da se letni znesek sredstev, ki je na razpolago za pranje denarja, giblje nekje okoli 1,6 bilijona dolarjev, kar je enakovredno 2,7 % svetovnega BDP. Z ozirom na višino sredstev za pranje denarja je po mnenju Pooblaščenca malo verjetno, da se bo to dogajalo s prenosi majhnih zneskov – okoli 1000 EUR. V tem pogledu menimo, da je meja 1000 EUR za določene olajšave – milejše zahteve do izvajalcev plačilnih storitev, prenizka. Po nacionalnem pravu je meja za poročanje za namen preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma bistveno višja (15 oz. 30 000 EUR).

Glede rokov obvezne hrambe (16. člen predloga Uredbe)

Pooblaščenec želi poudariti, da predlog Uredbe nalaga obvezno hrambo podatkov o prenosih sredstev, in sicer za pet do največ deset let. Ker gre za evidence, ki jih izvajalci plačilnih storitev hranijo za državne preiskovalne organe – za vsak slučaj, je glede na primerjalne ureditve takšen rok hrambe izrazito pretiran. Kot je v svojih pripombah že zapisal MPJU, bi bila eventualno primerna primerjava z obvezno hrambo podatkov uporabnikov javnih komunikacijskih storitev. Ta je v Republiki Sloveniji omejena na 14 mesecev za podatke, ki se nanašajo na telefonijo, in na 8 mesecev, če gre za podatke, ki so vezani na internetni promet.

Pooblaščenec poudarja, da je dolžnost državnih organov hitro in učinkovito ukrepanje. Dolgotrajna hramba podatkov lahko na tem področju deluje zelo nevzpodbudno, saj se pristojnim organom ne mudi, hkrati pa bistveno zmanjšuje pravno varnost posameznikov, katerih podatki se tako nesorazmerno dolgo obdobje hranijo pri izvajalcih plačilnih storitev. Pooblaščenec je prepričan, da je treba obdobje obvezne hrambe bistveno skrajšati.

Objava osebnih podatkov kršiteljev (19. člen predloga Uredbe)

Pooblaščenec poudarja podnormiranost določbe, saj iz nje ni mogoče neposredno ugotoviti, ali naj bi se objavili tudi osebni podatki kršiteljev (in kateri), kdaj (po pravnomočnosti...), kje, za koliko časa (tudi upošteva člen 21 II. odstavek, točko c). Še posebej je to aktualno v luči nove pravice do pozabe, ki jo predvideva predlog uredbe za področje varstva osebnih podatkov. Pooblaščenec tako meni, da javna objava osebnih podatkov kršiteljev nikoli ne bi bila primerna, morda pa bi bila v določenih primerih primerna objava pravne osebe – kršiteljice, saj gre ne nazadnje za njeno odgovornost in sankcijo, ki naj prizadene njen ugled. Predlagamo, da se v tej smeri napravi razmislek in korekcija določbe.

S spoštovanjem,

Informacijski pooblaščenec
Nataša Pirc Musar, univ.dipl.prav.,
pooblaščenka

